

tadır. İç mekânın ortasında yer alan ahşap sanduka harç sıvalı asıl sandukanın üzerine geçirilmiştir; baş ucundaki taşın dış yüzünde bir mum oyuğu dikkat çeker. Türbenin altında cenazelik mevcuttur. Hazîrede eskiden çok kıymetli taşların bulunduğu söylenirse de bugün sadece birkaç basit mezar taşı göze çarpar. Osmanlılar zamanına ait tahrir ve şer'iyeye sicil kayıtları, külliye'nin zengin vakıfları olduğunu ve mütevelliler tarafından imamlarla diğer hizmetlilerin düzenli bir şekilde tayin edilerek hizmetin hiç aksatılmadığını göstermektedir. Hoca Fakih Mescidi ve Türbesi 1990 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından son zamanlardaki şekline uygun olarak yenilenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Konya Şer'iyeye Sicil Defteri, XXIV (C-32), s. 162/1; XXXVIII (D-19), s. 282/2; M. Ferid Uğur v.dğr., *Konya Rehberi*, İstanbul 1339, s. 90; F. Soyman - İ. Tongur, *Konya Eski Eserler Kılavuzu*, Konya 1944, s. 103; Konyalı, *Konya Tarihi*, s. 136, 390-391; Mehmet Önder, *Mevlâna Şehri Konya*, Ankara 1971, s. 59, 127; Zeki Atçeken, *Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakımı ve Kullanılması* (doktora tezi, 1988, Selçuk Üniversitesi), s. 89-90; Gaffar To-taysalgır, "S. Ahmed, F. Ahmed, Ş. Aliman", *Konya Dergisi*, Konya 1944, s. 33; Ahmed Yaşar Ocak, "Zâviyeler", *VD*, XII (1978), s. 254.

ZEKİ ATÇEKEN

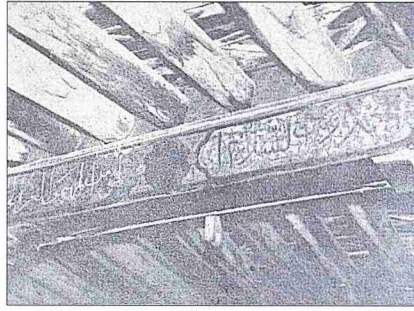
HOCA MAHMUD BABA

(bk. RIZÂÎ MAHMUD BABA EFENDİ).

HOCA MAHMUD DÂRÜLHUFFÂZİ ve MESCİDİ

Karaman'da
esasî XV. yüzyılda yapılmış
bir külliye.

Eski adı Lârende olan Karaman'da Hoca Mahmud mahallesinde yer alan bu küçük külliye dârülhuffâz, mescid ve çeşmeden oluşmaktadır. Çeşmenin kitâbesinden, yapıların Karamanoğlu İbrâhim Bey döneminde Hacı Bahşâyîş oğlu Hoca Mahmud tarafından 855 yılı Rebîülâhîrinin (Mayıs 1451) ilk günlerinde yapıldığı öğrenilmektedir. Buradaki mescidin önünde yer alan hazîrede Hoca Mahmud'un sülüs hatla yazılmış 870 (1465-66) tarihli mezar şâhideleri bulunur. Aynı yerde ondan önce vefat eden oğlu Hoca Bahşâyîş'in 855 yılı Cemâziyelevvelini (Haziran 1451) gösteren kabri de vardır. Bu şâhideler XV. yüzyılın mezar taşları üslûbunda zengin

Hoca Mahmud Mescidi'nin üzeri yazılı tavan kirişlerinden biri (Konyalı, s. 309)

bezemelerle süslenmiş, köşelerine burmalı sütunçeler yapılarak değişik kabartmalar işlenen tepeliklerle taçlanmıştır.

Zeki Oral, külliye'nin caminin imamı Mehmed Efendi'de görerek 1946 yılında kopyasını çıkardığı, Konya Vakıflar Müdürlüğü'nde ve Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde sùretlerine rastlamadığını yazdığı bir vakfiyeyi yayımlamıştır. Kırk dört satırlık vakfiye Niğde Kadısı Saîd b. İlyâs tarafından tasdik edilmiştir. Vakfiyeden Hacı Bahşâyîş oğlu Mahmud'un aynı zamanda tüccar olduğu anlaşılmaktadır. Bu vakıf belgesi 865 yılı Cemâziyelâhîr (Mart 1461) başlarında yazılmıştır. İbrahim Hakkı Konyalı ise Konya Vakıflar Müdürlüğü'nde (Defter 6, s. 462) 865 (1461) tarihli Arapça bir vakfiye bulmuştur. Yine Konyalı'nın tesbitine göre 881 (1476) tarihli *Karaman Evkaf Defteri*'nde dârülhuffâzın harap olduğu, mescidin Receb b. Çaçnigir Mahmud tarafından ihya edildiği bildirilmiştir. Fakat Konyalı, 992 (1584) tarihli *Lârende Vakıfları Defteri*'nde dârülhuffâz ve mescidin metrûk ve harap durumda olduğuna dair kayıt bulduğunu da haber verir. Bu küçük hayratın mescidini Aşiranlı Konyaloğlu'nun 1311'de (1893) tamir ettirdiği son yıllarda yerinden sökülen Türkçe kitâbesinden öğrenilmektedir. Çeşme ise yeni Türkçe bir kitâbeye göre Arap Alioğlu Hacı İsmâil tarafından tamir ettirilmiş olup dârülhuffâzın orijinal kitâbesi de çeşmenin üzerindedir.

Külliye'nin mescidiyle dârülhuffâz tarih içinde hayli değişikliğe uğramıştır. Hatta belki de ilk binaları ahşap olduğundan kısa süre içinde harabeye dönmüştür. Mescid, yakın tarihe gelinceye kadar ahşap direkler tarafından taşınan, ağaç hatıllara serili sıkıştırılmış toprak damlı idi. Ba-

sit yapısında yalnız taştan mihrabı mukarnaslı olarak biraz itinalıdır. Mescidin bitişiğinde Zeki Oral'ın sofa olarak adlandırdığı ahşap iki katlı bir ek bina vardır. Onun kaydettiğine göre tavanlara ve kirişlere esmâ-i hüsnâ yazılmış ve kalem işi renkli nakışlar işlenmiş olduğu bazı kalıntılardan anlaşılmaktadır. İbrahim Hakkı Konyalı ise kitabına bir de fotoğrafını koyarak (*Karaman Tarihi*, s. 309'daki resim) bu tavan kirişlerinde sülüs hattıyla Kur'ân-ı Kerîm'den bazı âyetlerin yazılı olduğunu, bir kirişte besmele ile Haşr sûresinin son âyetlerinin okunabildiğini bildirir.

Dârülhuffâz da mescid gibi moloz taşlardan yapılarak üstü ağaç kirişlere serilen sıkıştırılmış toprakla örtülmüştür. Vakfiyeden anlaşıldığına göre dârülhuffâzın altında türbe bulunuyordu. Belki de dârülhuffâz kurucusu ve oğlunun mezarlarının olduğu yere kadar uzanıyordu. Sonraları kalan kısmı bir sıbyan mektebine dönüştürülmüştür. Yakın tarihlerde ise üstü kiremitle örtülmüştür. Bu sırada sofa denilen kısım mescide eklenmiş, 1311 (1893) tarihli tamir kitâbesi yerinden çıkarılmıştır. Taştan inşa edilmiş tek kemerli basit bir yapı olan çeşmenin üzerinde dârülhuffâzın kitâbesiyle tamiri bil-diren ikinci kitâbe bulunur. Günümüzde bu küçük külliye mimarisi bakımından fazla dikkate değer olmasa da dönemin mezar taşlarını muhafaza etmesi açısından önemlidir.

BİBLİYOGRAFYA :

E. Diez v.dğr., *Karaman Devri Sanatı*, İstanbul 1950, s. 90; Konyalı, *Karaman Tarihi*, s. 305-311; Zeki Oral, "Karaman'da Hoca Mahmud Mescidi, Dârü'l-Huffâzı, Vakfiyesi ve Kitabeleri", *TTK Belleten*, XXIII/90 (1959), s. 213-227.

SEMAVİ EYİCE

HOCA MESUD

Farsça'dan yaptığı
Süheyl ü Nevbahâr
ve *Ferhengnâme-i Sa'dî*
adlı tercümeleriyle tanınan
XIV. yüzyıl Türk şairi.

Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Babasının adının Ahmed olduğunu bizzat kendisi kaydeder (*Süheyl ü Nevbahâr*, s. 9). *Süheyl ü Nevbahâr* adlı eserini 1350 yılında kaleme aldığı sırada artık çağının geçmiş ve kocamış bulunduğunu söylemesi bu tarihte ileri bir yaşta olduğunu gösterir (a.e., s. 575-576). Öte yandan Şeyhoğlu Mustafa'nın 1400'de tamamladığı *Kenzü'l-küberâ*'sında onu rahmet-